

ՅԱԿԵԼՈՒԱԾ «ԱՐԱՐԱՏԻ» 1903 Թ. ՅՈՒՆՈՒԱՐ.

ՀԱՆԴԻՄՏ ՄԲԲՈՅՆ ԴՐԻԳՈՐԻ ՄԵՐՈՅ ԼՈՒՍԱՆՈՐՁԻՆ.*

Սուրբ հայրապետն մեր Լուսաւորիչն Գրիգոր, յետ լուսաւորելոյն զՀայս և զորս յայլազգեաց՝ շինեաց եկեղեցիս և կարգեաց եպիսկոպոստոնս և քահանայս աւելի քան զԳ.Ճ. և եպիսկոպոստոնս և այլ բազում քահանայս և սարկաւազունս: Զեռնագրեաց և զսուրբն Լուստակէս, զկրօնէր որդին իւր յաթոռն իւր և ինքն գնաց յանապատն առ սուրբն Անտոն և Կրաւնիդէս ի վանս Գլակայ, զոր յանուն սուրբ Կարապետին շինեալ էր նա և եղեալ անդ զնշխարս նորա: Եւ նոքա ոչ ետուն նմա թոյլ անդ կեալ, այլ ասեն թէ՛ երթ գնա յայլ խորագոյն անապատ, զի մի առաւել փառաւորեսցիս ի մարդկանէ: Եւ նա գնաց ի Սեպուհ լեառն՝ յայրն Մանեայ և յայլ անբնակ տեղիսն, և կեցեալ անդ ամս բազումս խորաճարակ և անյայտ ի մարդկանէ: Եւ անդ դայ վաղճան կենաց նորա ի փորուած գիւղ միոյ, և մնաց այնպէս զբազում ժամանակս: Եւ ապա գտեալ գնա հովուացն և ոչ գիտացեալ, թէ ով ոք իցէ, և քարակոյտ արարեալ ի վերայ նորա: Եւ մնաց այնպէս ամս բազում՝ անտես ի մարդկանէ: Եւ յետ բազում ժամանակաց երևեալ ճգնաւորի ումեմն, որոյ անունն էր Գառնիկ: Եւ նա առեալ զնշխարս սրբոյն Գրիգորի և տարեալ եղ մեծաւ պատուով ի Թորդան: Եւ լուեալ բարեպաշտ կայսրն Զենոն և յղեալ տարաւ զբոլոր մարմին մեր Լուսաւորիչն ի Կոստանդնուպօլիս, թողեալ Հայոց զաջն ի պարծանս մեր, և զի ինքն զնոյն կամեցաւ:

* Զեռագիր Յայտմաւուրք հ. 1499, էջ 83. նոյն պատմութիւնը աննշան տարբերութիւններով հ. 1487 և այլ ձեռագրերէն բոււմ:

*Եւ ապա այնուհետեւ այլ ոչ երեւցաւ մարդկան սուրբն Գրիգոր, այլ շրջէր մեծաւ ճգնութեամբ ի լերինս՝ անտես յամենեցունց, և ի լերինն Դարաղանեաց կեցեալ, ի փորուած ըս գիւղ ժամանակս ինչ, նոյնպէս և յայրն Մանեայ՝ որ ի նմին լերինն, ուր և եղև վերափոխումն նորա յաշխարհէս առ Քրիստոս, անգիտելի ի մարդկանէ։ Բայց յետ ժամանակաց դտեալ հովուաց ոմանց զմարմին սրբոյն Գրիգորի և թաղեցին ի նմին տեղւոջ՝ կուտելով քարինս ի վերայ նորա, ոչ գիտելով թէ ո՞վ իցէ։ Եւ եկաց անգիտելի մարմին նորա՝ ըստ թաղելոյ հովուացն, մինչև ի ժամանակս Զենոնի կայսերն Յունաց։ Իսկ յաւուրս նորա յայտնեցաւ ճգնաւորի միոջ, որոյ անունն էր Դառնիկ, որ բնակեալ էր ի Բասեն դաւառի, մերձ ի գեօղն Աւանկըթնոյ, և ասաց թէ՝ եկեալ հանցես զիս աստի և տարեալ թաղեսցես ի Թորդան։ Եւ նա արար նոյնպէս, և եղին պատուով յեկեղեցւոյն։ Զոր լուեալ կայսերն Զենոնի առաքեաց և տաւ զպատուական նշխարսն ի Կոստանդինուպուլիս՝ մասն ինչ թողեալ ի տեղին, և զաջն պարգևեաց հայոց։ Եւ տարեալ եղ պատուով մեծաւ ընդ այլ բաղձութիւն սրբոցն, որ ժողովեալ են անդ, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ։

* Այս հատուածը «Պատմութիւն սրբոյն Գրիգորը մերոյ Լուսաւորչին» վերնագրով գրուածքի վերջաբանն է՝ արտագրուած հ. 934 ճառքնորէց, էջ 280 ր. նոյն պատմութիւնը գրտնուում է նաև հ. 2499, էջ 168, և ուրիշ ձեռագիրներն մէջ՝ սահաւ տարբերութիւններով։ Պատմողը նիկիոյ ժողովի մասին խօսելուց յետոյ շարունակում է այսպէս.